

DEDE AHMET KUZUKIRAN İLE SÖYLEŞİ

Doç.Dr. İbrahim Arslanoğlu
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi
Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim
Dalı Başkanı

Dede Ahmet Kuzukıran ile görüşmeye geçmeden önce Dedenin ocağı olan Seyit Kalender Veli Ocağı hakkında kısa bilgi verelim.

SEYİT KALENDER VELİ

Bu ocağın kurucusu olan **Seyit Kalender Veli**, **Seyit Siyami**'nin oğludur. Seyit Siyami ise Hz. Muhammed'in beşinci nesilden torunu olan İmam Muhammed Bakır'ın neslinden gelmekte olup Horasan pirlere aittir. Türkistan piri Hoca Ahmet Yesevi'nin işaretleriyle köselerini atıp Anadolu'ya göç etmişlerdir(Teberoğlu,1998:48).

Ahmet Yesevi, Anadolu'da Çepni Türklerine yapılan baskılara razı olmadığı için oğlu Kutbettin Haydar komutasında 5000 kişilik bir ordu gönderir. Bu ordunun içinde S. Siyami Fakı da vardır. Ordu bölgeyi iyi bilmediği için Keskin Tekfuru'na yenilir ve sonunda S. Siyami, Çubuğun bugünkü adıyla Sele köyüne gelerek yerleşir(a.g.e:49-50).

Bir rivayete göre de **Seyit Siyami**, Hünkar Hacı Bektaş Veli ile birlikte Horasan'dan Anadolu'ya gelen 70.000 erenden birisidir. Hacı Bektaş Veli kendisine hem dünya ve hem de ahret sultanlığını verdiği halde O, sadece ahret sultanlığını kabul etmiştir(Akçay,1969:17). Seyit Siyami, dünyanın mal-mülk, makam ve şöhretine hiç değer vermemiş ve tam bir derviş hayatı sürmüştür.

Seyit Siyami'nin kabri, Sele Köyünde bir dere kenarında ve küçük bir tepe üzerindedir. Kabrin hemen dibinde bir ağaç bulunmaktadır. Buna türbe diyemiyoruz çünkü kabrin etrafı sadece taşlarla çevrilmiş olup beton kullanılmamıştır. Akçay(1969:15-16)'a göre daha önce mezarın etrafı çam ağaçları ile kaplı idi. Halk inancına göre de mezarda türbenin olmamasının nedeni, diğer Horasan erenleri gibi Seyit Siyami'nin de gazaplı ve sıkıntılı olmasından dolayı üzerinde kubbe tutmamasındandır. Bu ifadelerden anlaşıldığına göre daha önce birkaç defa türbesi yapılmış fakat üzerinde örtü tutmadığı için kendiliğinden yıkılmış olmalıdır.

S. Kalender Veli, Beypazarı ilçesinin Karasar Beldesi yakınında konar-göçer hayat süren Yağdanı Sultanın kızı Melek kızla evlenir. Rivayete göre Melek kızla Kalender Veli'nin nikahlarını rüyalarında Hz. Muhammed, gerçek hayattaki nikahlarını ise Suluca Karahöyük'de Hacı Bektaş Veli kıymış ve böylece evlenmişlerdir(Teberoğlu,1998:54-56).

Kalender Veli, erik yiyen babasının boğazında bu eriğin kalması üzerine köy çayına koşar ve suyu elindeki selesine katarak dökmeden getirerek kerametini gösterir. Köyün eski adı Çevlik Ağzı iken bu olaydan sonra zamanla Sele olarak değişmiştir(a.g.e:61-62). Bir başka rivayette ise Kalender Veli savaş sırasında askerlere sele ile su taşıdığı için köy, bu adı almıştır(Koçak,1998:8).

Halk inancına göre Kalender Veli, zaman ve mekanı aşarak Mekke'ye gidip orada cuma namazını kıldırıştır. O gerek Çavundur ve gerekse Kargın aşiretlerinin

imamı olarak kendisini kabul ettirmiş, onları görüp-gözetlemiş, sorunlarını akıl ve mantık çerçevesinde çözmüştür. Ayrıca Kalender Veli, Doğu Anadolu'daki Terekeme Türkleri'nin de piridir. Zamanla Kalender Veli evlatları tarafından görülüp gözetilmedikleri için bu bağ kopmuştur. Günümüzde Terekeme Türkleri'nin oynadıkları Kalender Barı, vaktiyle pirleri Kalender Veli'yi karşılamak için oynadıkları oyundan kalmıştır(Teberoğlu,1998:63,71,72.).

Anadolu'nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında Kalender Veli'nin büyük katkısı olmuştur. Bu yardımlarından dolayı, (günümüzde Cücük Çiftliği olarak bilinen) Cücük ve Taşpınar köyleri civarını 4. Kılıçarslan fermanla ona vermiştir(a.g.e:98-99).

Kalender Veli'nin oğlu Hamdi Sultan S. Hacı Ali Türabi'nin torunu ile evlenir ve Cücük Çiftliğine ev yaparak yerleşir. Zamanla koyun ve sığır sürülerine sahip olur. Günlerden bir gün Kalender Veli ile birlikte Hacı Bektaş Veli, Hamdi Sultan'a "yurdun kutlu olsun", demeye Cücük Çiftliği'ne gelirler. Hamdi Sultan, Hünkar Hacı Bektaş Veli için 300-400 kuzu kurban eder. Hacı Bektaş Veli, bunun üzerine "Hamdi amma da Kuzukıranmışsın. Bu kadar kuzu kesmene ne gerek var. Bir kuzuyu yememiz için eşin hazırlasın. Ben dua edeyim, siz amin deyin ve diğer kuzular dirilsin." der ve sonuçta kuzulardan biri hariç diğerleri dirilir ve ayağa kalkarak yürürler. O tarihten sonra Hamdi Sultanın takma adı Kuzukıran'dır. Nitekim Hamdi Sultan'ın soyundan gelen Kargın köyündeki evlatlarının soyadları Kuzukıran, Büyükkuzukıran ve Özkurukıran'dır(a.g.e:100-101).

Teberoğlu(1998:214)'na göre Kalender Veli'nin çürümemiş bedenleri yakın bir zamana kadar rahatlıkla görülebiliyordu. Fakat yeni onarımla fayans kaplama yapılarak kapatılmıştır. Osmanlı Padişahı II. Murad Hüdavendigar zamanında şimdi Yıldız soyadlı aile, Kalender Veli'nin Türbesi'ne türbedar olarak görevlendirilmiştir.

Gerek Seyit Siyami ve gerekse Kalender Veli, yaşadıkları dönemde akıl hastalıklarını tedavi ederek bu konudaki kerametlerini göstermişlerdir. Onların ölümlerinden bugüne kadar yine akıl hastaları bu türbeye getirilir ve burada tedavi edildiklerine inanılır. Tedaviden sonra buraya gelinerek kurban kesilir. Ayrıca hem Aleviler ve hem de Sünnilerden evlenenler ve çocuğu olmayanlar tarafından bu türbeler ziyaret edilir. (Akçay,1969:15,19,20).

Sadece ruhsal hastalıkları değil aynı zamanda bedensel rahatsızlıkları da iyileştirme yeteneğinin atalarından intikal ettiğini Dede Ahmet Kuzukıran şöyle anlattı: "Amcazadem **Rıza Hoca**(Boran Dede), hastalıkları iyileştiren cindar bir kişi idi. Mareşal Fevzi Çakmağın kızı hastalanır, doktorlardan şifa bulamayınca Boran Dede'yi tavsiye ederler. Boran Dede, Fevzi Çakmağın evine çağrılarak getirilir ve kızı anında iyileştirir. Kız iyileştikten sonra eliyle kahve pişirerek Boran Dede'ye getirir. Bunun üzerine Fevzi Çakmak Boran Dedenin önüne bir deste para koyar. Dede bu parayı eliyle iter. Parayı az bulduğunu zanneden Fevzi Çakmak, bir deste daha para getirir ve önüne koyar. Bunun üzerine Boran Dede şunları söyler: **Ben bunlardan şimdiye kadar para alsaydım, Ankara'yı satın alırdım.** Bu ifadelerden anlaşıldığına göre, Boran Dede bu işi, para kazanmak için değil, insanların şifa bulması ve onlara faydalı olmak amacıyla yapmıştır.

Bundan başka dede Kuzukıran, Hint yogilerinde görülen fizik kanunlarına aykırı bazı olağanüstü durumları şöyle anlattı: " 1961 yılında vefat eden Muharrem Amcam,

ateşi ağzına atar, kolunu kızgın kazan suyuna sokar ve hiçbir şey olmazdı, üstelik kendisi sürekli içki içerdi.

1935 yılında Kargın'da doğan dede Ahmet Kuzukıran, S. Kalender Veli'nin oğlu Hamdi Sultan'ın soyundan gelmektedir. Dede, ilkokul mezunu olup 1959'dan beri bu ocağın dedeliğini yürütmektedir. Ayrıca 1999 yılında yapılan mahalli seçimlerde Kargın Köyünün muhtarlığına seçilmiştir. Böylece hem dini ve hem de dünyevi liderliği kendisinde toplamıştır. Dedenin 5 çocuğundan ikisi erkek, üçü kızdır. Ayrıca bir oğlu 1986 yılında Askerliğini yaparken, yüzme bilmediği için Büyükçekmece gölünce boğularak şehit olmuştur.

Dede Kuzukıran, geçimini çiftçilikle sağlamakta ve arpa, buğday fiy, nohut, mercimek gibi ürünler yetiştirmektedir. Ayrıca hayvancılıkla da uğraşmakta olup, 180 koyun, 10 süt ineği sahibidir. İneklerden sağılan sütler, oğulları tarafından Ankara'nın Keçiören ilçesine kendi arabaları ile götürülerek satılmaktadır.

S. Kalender Ocağı dedelerinin kendi ocaklarına bağlı talip köyleri bulunmaktadır. Bu dedeler, talip köylere nöbetleşe giderek dedelik görevlerini yerine getirmektedirler. Törene gittikleri köyün o sene "yıl dedesi" olurlar. Bu iş sıraya konulmuş olup, her sene her köye hangi dedenin gideceği önceden belirlenmektedir.

Törelere göre bu dedelerin çocuklarının mutlaka kendi seviyelerine uygun olarak bir dede çocuğu ile evlenmeleri gerekmektedir. Talip köylerin çocukları, dedelerin çocukları ile kardeş sayıldıkları için bunların birbirleri ile evlenmeleri yasaktır. Bu yasağa daha çok köylerde uyulmakta olup şehir toplumunda bu töre terk edilmiş durumdadır.

Dede Ahmet Kuzukıran, dedeliğe heves edişini şöyle anlattı: "1953 veya 1954'lü yıllarda, Ömercik Köyündeki bir dar kurbanında, amcazadelerim Hamdi ve Hasan Şih Kuzukıran tarafından erkan hizmeti yürütülüyordu. Kurban sahibi Satılmış Kafadar, seccadeye çağrıldığında kendisine sorulan, **Kimin kulusun, kimin ümmetisin, kimin talibisin, pirin kim?** sorularının hepsine **Hacı Bektaş Veli** cevabını verdi. Bunun üzerine o geceki erkanı yürüten Hamdi Kuzukıran Dede, "Bırak üstüne varma, dedeleri öğretmiyor ki, o nasıl bilsin?" dedi. Diğer posttaki dede Hasan Şih Kuzukıran da, "Dedeleri bilmiyor ki, talibine öğretsin" dedi. O zaman 17-18 yaşlarında bir genç olan ben, buna çok üzülmiş ve sinirlenmişim. Bu sebeple o gece orada lokma yemediğim için çok acıkmıştım. Eve geldiğimde anneme "aç olduğumu ve bana yemek hazırlamasını" söyledim. Annem, "Oğlum sen dergahtaydın orada lokma yemedin mi?" dediğinde, olayı anlattım. Annem(İsmihan Hanım) çok zeki ve akıllı bir kadındı. Bana "Oğlum, baban ve amcazadelerin talibi benimsemiyorlar. Bu da onların cahilliklerinden kaynaklanıyor." dedi.

Bu olay dede Ahmet Kuzukıran üzerinde motive edici bir etki bırakıyor ve daha o yaşta dedelik görevine ciddi bir şekilde hazırlanmasına ve bu hizmeti benimsemesine yol açıyor.

Alevilerde dua son derece önemlidir. Örneğin Ege Bölgesi tahtacılarında duaya **hayırlı** adı verilmektedir. Eski tarihlerde köyden şehre giden bir tahtacı köye döndüğünde dede tarafından hayırlanmadıkça köye giremezdi(Yörükan,1998:453). Çubuk Yöresi Alevilerinde de dua önemli olmalı ki, Dede Ahmet Kuzukıran, yemekten

önce Türkçe şu duayı yaptı: **“Bismişah, Allah, Allah, soframız dolu, halkamız ulu, yardımcımız Hünkar Hacı Bektaşî Veli gerçeğe Hu.”**

Zamanın kısıtlılığı sebebiyle, yemek biter bitmez hemen sofradan kalkmış ve elimi yıkayarak tekrar görüşme ile ilgili notları yazmak maksadıyla masanın başına oturmuştum. Dede:“Yemek duası yapacaktık, niçin beklemedin?” dedi. Bunun üzerine tekrar sofraya geldim ve dede şu duayı yaptı: **“Bismi Şah, Allah Allah, nimet-i devlet ziyade ola, Erhak bereket vere, bu gitti ganisi gele, nimeti Celilullah, bereketi Halilullah, yediğimiz nimetler nur ola, içtiğimiz sular tahur(temiz) ola. Ocaklarınız mamur, gönlünüz pür nur ola, gerek lokma sahibi ve gerekse bilcümle gahı Ali'nin emredip, Gamber'in serdiği sofraya, gerçeğe Hu.”**

Alevi dedesi Ahmet Kuzukıran ile 12 Mart 1998 tarihinde Kargın köyünde bir görüşme yapılmış ve o tarihte görüşme bitirilemediği için 23 Nisan 1998 tarihinde Çubuk'ta ikinci bir görüşme daha gerçekleştirilmiştir.

Kendinizi nasıl tanımlarsınız veyahut yolunuza ne ad veriyorsunuz?

Aleviyiz ve Nazenin tarikatındanız. Bu tarikat Arş-u Alada yedinci semavatta meleklerin tarikatıdır. Bu aynı zamanda İmam-ı Cafer Sadık'ın mezhebinin mensuplarının tarikatıdır.

Hz. İbrahim'in torunlarından Abdülmenaf'ın 4 oğlu oldu: 1.Haşim 2.Abdüşşems 3.Muttalip 4.Nüfe. Haşim ile Abdüşşems ikiz doğdular ve birinin parmağı diğerinin alnına yapıştı. Birbirinden ayırdılar her ikisinin kanı akmadı, fakat önünde sonunda bunlardan kan dökülse gerekir.

Haşim'in oğlu Abdülmuttalip, O'nun oğulları ise Cafer, Hamza, Abbas, Abdullah ve Ebu talip'dir. Abdullah'ın oğlu Hz. Muhammed, Ebu Talib'in oğlu is Hz. Ali'dir.

Abdüşşemsin oğlu Ümeyye, onun oğlu Harp, onun oğlu Ebu Sufyan'dır, Ebu Sufyanın oğlu Muaviye, Muaviyenin oğlu Yezid'dir.

Haşimi oğulları ile Ümeyye oğulları arasında gerek İslam öncesi ve gerekse İslamiyetten sonra çeşitli kavgalar oldu. Hz. Hasan zehirlenerek öldürüldü, Hz. Hüseyin ise Yezid'in askerleri tarafından Kerbela'da kafası kesilerek şehit edildi. İşte Aleviliğin ortaya çıkış sebebi budur.

Piriniz ve mürşidiniz kimdir?

Kalender Veli Ocağı'nın piri, Hasan dededeki dedeler, mürşidi ise Hacı Bektaş'taki dedelerdir. Aslında Kalender Veli Ocağı'nın piri, Dimetoka'da ikamet eden Ali Otman Baba imiş. Fakat mesafenin uzak oluşu nedeniyle Çubuk'taki taliplerini görüp gözetemediği için kendi musahibi olan Hasan Dede'ye emaneten bağlamıştır. O yüzden bizim pirimiz halen Hasan Dededeki dedelerdir. Hasan Dededeki dedeler ise Hacı Bektaş'daki dedelere bağlıdır. Dolayısıyla bizim mürşidimiz Hacı Bektaş ocağındaki dedelerdir. Hasan Dede'den heryıl bir pir gelir, biz ondan izin alarak tarikatın ahkâmını yerine getiririz. 1997 yılında Hasan Dede'den, Dede olarak Bahri Demirhan, 1998 yılında Badili Demirhan geldi. Hacı Bektaş'ta Ali Rıza Efendi var. Bir iki yılda bir Hacı Bektaş'a gider ve onunla görüşürüz.

Alevilikle ilgili her konuda mutabık mısınız?

Her konuda aynı görüşleri paylaşmak zorunda değiliz, yalnız biz saygısızlık etmemek için onunla anlaşamadığımız konuları tartışmayız. Oğlum Ali Rıza'nın bir adak kurbanı vardı, onunla birlikte Hacı Bektaş'a giderek kurbanı orada kestik.

Çubuk yöresindeki Alevi ocakları dedeleri ile onlara bağlı talip köylerin isimlerini söyleyebilir misiniz?

Ocağımızın adı, Seyit Siyami evlatlarından **Şah Kalender Ocağıdır**. Bizim dışımızdaki ocaklar ise Türibi, Hacı Murat, Mehmet Abdal ve Cibali ocaklarıdır. Bu ocakların hepsi bize bağlıdır.

Şah Kalender ocağı dedeleri: Bunların bir kısmı Kargın köyünde, diğer bir kısmı ise Sele köyünde ikamet etmektedirler. Kargındaki dedeler: Şih Bayram Kuzukıran, Ahmet Kuzukıran, Hacı Mehmet Kuzukıran, Hamza Engür. Bunun soyadı da Kuzukıran iken sonradan Engür olarak değiştirmiştir. Seledeki dedeler: Navuz Kalender, Kadir Kalender ve Kadir Yurdakadim.

Şah Kalender Ocağı taliplerinin bulunduğu köyler: **1.Kargın 2.Ömercik 3.Kuyumcu 4.Meşeli 5.Sarısu ve Tepe Sarısu 6.Kösrelik 7.Dalyasan 8.Dağkalfat 9.Çitköyü 10.Sele 11.Sarıkoz 12.Mahmutoğlan 13.Karaağaç 14.Ovacık 15.Saracalar 16.Kutluşar 17.Mart 18.Tavşancık**

Cibali Ocağı dedeleri: **Susuz köyünden Zülfikar Elden, Halil İbrahim Gülletutan, Arif Hikmet Dalkılıç**

1. 1.

2. 2.

Cibali Ocağı taliplerinin bulunduğu köyler: 1.Yukarı Emirler 2.Aşağı Emirler 3.Susuz Köyü

3. 3.

4. 4.

Türibi Ocağı dedeleri: Mart köyünden Ali Dedeoğlu, Halil Özdemiroğlu, Yusuf Dedeoğlu, Şükrü Dedeoğlu, Hasan Dedeoğlu

5. 5.

6. 6.

Türibi Ocağı taliplerinin bulunduğu köyler: 1.Demirci 2.Özbeekköy 3.Karaca Hacı Köyü 4.Yüzbeğen 5.Mart Köyü

7. 7.

8. 8.

Mehmet Abdal Ocağı dedeleri: İsmail Güvenç, Hüseyin Güvenç, Cafer Güvenç, Mustafa Güvenç, Mehmet Güvenç.

9.

10. 10.

Mehmet Abdal Ocağı taliplerinin bulunduğu köyler: 1.Aşağı Karaköy 2. Yukarı karaköy 3.Çapar 4.Bulgurcu

11. 11.

12. 12.

Hacı Murat Ocağı dedeleri : İsmail Bektaşoğlu, Celal Abbas Bektaş, Şeref Bektaşoğlu

13. 13.

14. 14.

Hacı Murat Ocağı taliplerinin bulunduğu köyler: 1.Bulgurcu 2.Kutluşar 3.Sarısu Köyü 4.Kösrelik 5.Dağkalfat Köyü.

15. 15.

16. 16. Bulgurcu ve Kutluşar Köyleri Şabanözü ilçesine, diğerleri ise Çubuğa bağlıdır.

17. 17.

Çubuktaki Alevi ocaklarının pir ve mürşitleri kimdir?

Çubuk Yöresindeki Alevi ocakları Seyyid Kalender Veli Ocağı'na bağlıdır. Mehmet Abdal ve Hacı Murad ocakları, Hacı Türabi Ocağına bağlıdır. Hacı Türabi Ocağı ile Cibali Sultan Ocakları da Seyyit Kalender Veli Ocağına bağlıdır.

Bu duruma göre S. Kalender Veli Ocağı, Hacı Ali Türabi Ocağı ile Cibali Sultan Ocakları'nın piri, Hacı Murat Ocağı ile Mehmet Abdal Ocaklarının mürşididir.

18. 18.

Soyunuz Hz. Aliye mi, yoksa eski Türklere mi dayanıyor?

Neslimiz, Musa Kazım evlatları vasıtası ile Muhammed Ali'ye dayanır.

Bazı Aleviler önce Türk'üz sonra Müslüman'ız diyorlar. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Biz önce Müslüman'ız çünkü **Kalü Bela**'dan beri Müslüman olduğumuza inanırız.

Alevilikte dede nasıl olunur, dedenin görev süresi ne kadardır?

Dedelik, peygamber soyundan geldiği(seyit) için soy takip eder ve babadan oğula geçer. Dede düşkün olmazsa ömür boyu bu görevi yerine getirebilir. Eğer düşkün olursa dedelik görevi sona erer. Bu durumda ocaktan vekaleten bir seyit evladı getirilir ve tarikatın ahkamı ona yaptırılır.

Dedelik görevi dolayısıyla taliplerden herhangi bir ücret alır mısınız?

Biz taliplerden herhangi bir ücret talep etmeyiz, dedelik hizmeti bittiğinde tarikat erbabı gönlünden ne koparsa onu verir. Buna Hakkullah denir ve dede bu paralarla fakir taliplere yardım eder.

Türkiye'de bazı kişiler, dedeliği halkı sömüren bir kurum olarak görmektedirler. Bu konudaki görüşleriniz nedir?

Avrupalılar, Müslümanlığı hiçe sayıp yok etmek istiyorlar. Müslümanlar, Aleviliği öğreneceği yerde onu kendi içinde yok etmek istiyor. Aleviler de kendi içinde dedelikle uğraşarak Aleviliği ortadan kaldırmak istiyor. Alevilerde tarikatta suç işleyip de dergahtan atılan kişiler dedenin aleyhine çalışıyorlar.

Üçler, beşler, yediler, kırklar kimdir?

19. 19. **Üçler:** Allah, Muhammed, Ali

20. 20.

21. 21. **Beşler:** Bir görüşe göre haydir yani ismi var, kendileri yok. Bir görüşe göre; Allah, Muhammed, Ali, Hatice, Fatma'dır.

22. 22.

23. 23. **Yediler:** Allah, Muhammed, Ali, Hatice, Fatma, Hasan, Hüseyin

24. 24.

25. 25. **Kırklar:** Ruhanilerdir, bedenleri yoktur. Bunlar peygamberin peygamberliğini deniyor ve böylece peygamberliği ispat edilmiş oluyor. Hz. Muhammet, Resulluk mucizesini gösteriyor.

Stretül münteha'da Hz. Peygambere, Hasan ile Hüseyin'e götürmek üzere bir elma, bir salkım üzüm verildi. Bu üzümü orada bulunan Selman keşkülüne(poşete) koydu. Hz. Muhammed Mustafa, Stretül Münteha'dan(Miraçtan) dünyaya döndüğü zaman, Kırklar Ceminin kapısına geldi ve o sırada gaipen bir ses işitti: "**Habibim, ol meclise dahil ol.**" Orada 39 kişi bulunuyordu, içeri girmek üzere kapıyı çaldı. "Kimsin" diye sordular. "Ben peygamberim" dedi, "Bizim yanımızda peygamberin yeri yoktur" dediler. "Ben Muhammed'im" dedi, yine "Biz Muhammed'i tanımıyoruz" dediler, çünkü bu sözlerde hep "**benlik**" söz konusu ediliyordu. O sırada Cebrail gökten indi ve Allahü Taala'dan bir mesaj getirdi: "**Habibim, bencilliği bırak ve gönlünü tûrab et.**" En son "**Ben fukara'î miskinim**" dedi, bunun üzerine kendisini içeriye aldılar. "Siz kimsiniz" diye sordu. "Biz kırklarız" dediler. "Ben sizin kırklar olduğunuzu nereden bilirim" dedi. Bunun üzerine " Biz kırklarız; birimiz hepimiz, hepimiz birimizdir. Birimizin kolundan kan aksa hepimizden akar" dediler. Hz. Ali koluna bir neşter vurdu, gerçekten hepsinin kolundan kan akmaya başladı. Bir damla da tavandan damladı, bu orada bulunmayan ve Stretül Münteha'da Hz. Muhammed'e verilen üzümü keşküle(poşete) koyan Selman'ın kanı idi. Selman-ı Farisi, o meclise katıldıktan sonra Peygamberimiz onun getirdiği üzümünden bir tanesini parmağıyla sıkıp bir maşrapa üzüm suyu meydana getirerek peygamberlik mucizesini gösterdi. Kırkların hepsi bu üzüm suyundan içerek kendilerinden geçtiler ve bunun manevi sarhoşluğu ile ayağa kalkıp dönmeye başladılar. İşte cem törenlerde içilen dem ve dönülen semah buna dayanmaktadır.

Miraçla ilgili şu beyiti söylemek isterim

Bir gece Hüday-ı Celepten indi Burak
Stretül Münteha'ya erişti
Doksan bin sır söyleşti
Ümmeti için görüştü
Doksan binin otuzbini şeriat
Atmış bin sır Hakikatte
Ali hakkında sır oldu.
Bezendi 8 uçmak(cennet)
Nalını döndürdüler
Arş-ı kürsü seyreyledi
Menziline erişti
Dedi yatak sıcak
Kimdir o dinin direği
Şeriatin beyi
Ahir zaman peygamberi
Muhammed Mustafa

26. 26. Hz. Ali'de ilahlık var mıdır?

Bu inanca katılmıyorum. Cenab-ı Hak, Hz. Muhammet'e nübüvvet(nebilik) mührünü, Aliye ise velilik mührünü vermiştir. Yani Hz. Muhammet peygamber, Ali ise Allah'ın velisidir

Gadiruhum olayı nedir, açıklar mısınız?

H. Muhammet, Veda Haccı dönüşünde Gadiruhum mevkiinde deve semerlerinden yapılmış mimber üzerinde yaptığı konuşmada: Ben peygamberlerin sonuncusuyum, benden sonra peygamber gelmeyecek, ben öldükten sonra birbirinize düşmeyin, bunun için size bir önder bırakıyorum, Ben her kimin mevlası isem Ali de onun mevlasıdır, beni seven Ali'yi de sevsin, buyurmuştur. H. Muhammet işte bu benim kardeşimdir, yerime bunu vekil tayin ediyorum, diyerek H. Ali'yi vasi tayin etmiştir.

Alevilik bir din mi, mezhep mi, yoksa tarikat mıdır?

Alevilik, bir tarikat ve ulu bir yoldur. Bu yol H. Muhammed ile H. Ali'den miras kaldı. Mezhep konusuna gelince, **Mızraklı İlmihali**, mezheplerden sadece dördünü hak olarak kabul etmektedir. Bu kitap, Peygamberimiz H. Muhammet'ten 160 yıl sonra yazılmıştır. Bu kitap, bizim mezhebimiz Caferiliği hak mezhep olarak kabul etmemektedir. Bunun doğru olmadığına inanıyoruz, bizim mezhebimiz de hak mezheptir.

Şeriat, tarikat, marifet, hakikat nedir?

Şeriat: Dünya aleminde aşık yapılan işlerdir. Dünya şeriat alemidir. Örnek olarak hükümet, askerlik, düşün, oyun oynamak gibi şeylerdir.

Tarikat: Bir pire teslim olmak, yola girmektir.

Marifet: Tarikatın içindeki hizmetleri yapmaktır.

Hakikat ise; Bu hizmetlerin sırrına vakıf olmaktır.

15.Alevilikte talip, rehber, pir, mürşit, kimdir?

Talip: dedeye mürid olanlardır. Bunlar kişi, köy ve sülale olabilir. Kişiler veya köy kendileri taliplikten çıkamazlar, ancak dede tarafından atılırlar ve düşkün olurlar

Rehber: Talibi ikrar vermek için pire getiren kişiye denir. Rehber, Cebrailin Miractaki görevini yapar. Cebrail rehberlik ederek H. Muhammed'i Allah'ın huzuruna çıkarmıştı. Rehber, talibi dedenin huzuruna getirir ve bir çeşit mürebbilik(eğitcilik) görevi yapar. Musahip kardeşler rehber olmadan dedenin huzuruna gelemezler.

Aslında her köyde bir rehber bulunması gerekir. Bir kişinin rehberliğe seçilmesi şöyle olur: Dede bu köyden kimler rehber olabilir, diye sorar, birkaç aday çıkabilir. Dede bunları inceler ve ehil olan birisinin olmasına karar verir. Rehber olacak kişi, rehber kurbanı keser ve bir cem töreni yapılır. Rehber olacak kişi seccade üzerine gelerek, zengin-fakir kimseyi ayırmayacağına ve herkese eşit muamele edeceğine herkesi bir tutacağına, ant içer ve halkın içinde dedeye niyaz eder.

Dede hizmetin dürüst yapılması için şu duayı yapar: **Cenab-ı Hak indinde hizmetin kabul ola, muradlar hasıl ola, yaşlar uzun ola, ikrarın daim ola, Cenab-ı Hak verdiğin ikrarı kabul ede. Allah utandırmaya, seni mahşerde oda yakmaya, gerçeğe Hu."**

Lokmadan önce Kuran okunur ve o gecenin hizmeti bittikten sonra sofraya gelir ve lokmalar yenir.

Halen her Alevi köyünde bir rehber yoktur. Ancak, Kalender Veli Ocağına bağlı 3 rehber bulunmaktadır. Bunlar Kösrelilik köyünde Hamdi, Tepesarısu'da Murat, Ovacık köyünde Hüseyin Güneştir. Bunlar ancak kendi köylerinde rehberlik yapabilirler ve bu görevi diğer köylerde yerine getiremezler. Rehber olmayan köylerde ise bu görev erbabına vekaleten yaptırılır. Dedesi, kendisi ve çocukları düşkün olmadıkça rehberin görevi, ömür boyu devam eder.

Pir, taliplerin bağlı olduğu ocağın dedesidir. Bu kişi dede baba, dede sultan, dede can, dede kan(erkan sahibi) adlarını da alır.

Mürşit : Dedelerin bağlı oldukları ocağın pirine denir. Çubuk ve çevresindeki ocakların mürşidi Şah Kalender Ocağındaki dedelerdir. Şah Kalender Ocağının mürşidi ise Hacı Bektaş ocağındaki dedelerdir. Hünkar Hacı Bektaş Veli erenlerin piridir, yani cümleye pirdir ve O bir serçeşmedir. O ise Hz. Ali'ye bağlıdır.

Süreğiniz (yol, erkan) kitaplara mı, yoksa sözlü geleneklere mi dayanır?

27. 27. Ebeveyne dayanır, bununla birlikte şu kitaplara da dayanır: Menakıb-ı Evliya, İmam-ı Cafer Buyruğu, Hadigatüs-Süada, Ali Balım Sultan Kerbela Çölllerinde, İmam-ı Ali Buyruğu, 12 İmam Buyruğu, Hüsniye.

İkrar nedir?

İkrar, tarikata girmek, tarikatın emirlerini kabul etmek ve ona uymaktır. Alevilikte bir meslek edinmek maksadıyla çıraklığa giden bir çocuğun dürüst iş yapabilmesi için ikrarı alınır. Bir kişinin ikrar verebilmesi için akıl baliğ olması gerekir. İkrar başta cemevi olmak üzere her yerde verilebilir. Kişi ikrarını dedeye verir. Bunun için en az bir cebrail(horoz) kesmesi gerekir, maddi durumu iyi olanlar 4 ayaklı bir hayvan da kesebilirler.

Önce ikrar verilir. İkrar eline, diline, beline sahip olacağına ant içme veya söz vermedir. Yani Allah'ın emrettiklerini yapma, yasakladıklarından kaçınmadır. Sonra kurban kesilir, lokma meydana gelmeden önce Kuran okunur ve gülbank çekilir. Gülbank şöyledir: **"Bismi şah Allah Allah, Binuri Hüda, Muhammed Mustafa, Aliyyül-Murtaza Haticetül-Kübra, Fatimatüz-Zehra, Hasan'ül-Mücteba, Hüseyin-i Desti-Kerbela hakkı için ikrarlar daim ola, muradlar hasıl ola, Cenab-ı Hak verdiği ikrardan döndürmeye, mahşerde utandırmaya, ahrette oda(ateş) yakmaya gerçeğe Hü."**

Daha sonra kesilen kurban pişirilir ve lokma olarak meydana gelir ve sofrada birlikte yenir ve diğer yemekler de misafirlere ikram edilir.

Nasip alma nedir?

Nasip alma, dededen bir şey istemektir. Tarikatta, hizmet görevi almak da bir nasiptir. Talip, dededen maddi bir şey de isteyebilir. Örneğin maddi gücü zayıf olduğu için çocuğunun okutulmasını isteyebilir. Dedenin gücü yeterse bu işi kendisi yapar, gücü yetmezse diğer taliplerine yaptırır.

Niyaz denir?

Niyaz, dedenin dedeliğini tasdik etmektir, bir başka söyleyişle gerçeğe niyaz etmektir. Yani Aleviliğin manevi temsilcisi olan dedeyi ve dolayısıyla tarikatın gerçeklerini kabul ve tasdik etmektir.

Tevella ve Teberra nedir?

Tevella : Allah, Muhammed ve Ehl-i beyti sevenleri sevmektir. Yani onların dostlarına dost olmaktır.

Teberra:Allah, Muhammed ve Ehl-i beyte düşman olanları lanetlemektir. Yani onların düşmanlarına düşman olmaktır.

Musahiplik nedir:

Musahip olmak, Hz. Muhammedle Hz. Ali'nin işleğini işlemektir. Lahmike lahmi(etleri bir), Demmike demmi(kanları bir), Ruhike ruhi(ruhları bir), Cismike cismi(kalıpları bir), Yedike yek(vücutları bir, baş iki)

Gerçek Alevi musahibi olandır. Bununla kişi adeta yeniden doğar, eline, diline ve beline sahip olacağına söz verir, böylece tarikata girmiş sayılır. Alevilikte sorumluluk işte bu zaman başlar ve düşkünlük de bundan sonra söz konusu olur. Musahibi olmayanların senden farkı yoktur, onlar Alevi sayılmazlar. Gerçi biz musahipsizleri, bizden soğumamaları için dergahtaki törenlere alırız ama onlar musahipli olmadıkça gerçek Alevi sayılmazlar.

Kendi köyümüz olan Kargın'da musahip olanların oranı %99dur. İki oğlum Ali Rıza ile Ali Kemal'in musahipleri henüz yoktur. dede çocuklarının musahiplerinin mutlaka bir başka dedenin çocukları olması gerekir. Musahipleri olmadığı için bu gençler henüz tarikata girmiş sayılmıyorlar.

Bu durumda siz vefat ettikten sonra oğullarınız dedelik görevini yapamazlar mı?

Musahipleri olmadıkça bunlar dede ismini taşımakla birlikte posta oturup dedelik görevini yapamazlar.

Düşkünlük nedir, kişi hangi hallerde düşkün sayılır, düşkünlüğün süresi ne kadardır, düşkün olan bundan nasıl kurtulur?

Eline, diline ve beline sahip olmayan kişi düşkün olur. Eline sahip olamamak demek, hırsızlık yapmak ve adam öldürmek gibi fiillerdir. Adam öldürene mahkemenin verdiği cezanın 3 misli ceza verilir. Diline sahip olamamak; yalan söylemek, küfür etmektir. Bunlar dil cürümü sayılır. Bu suçu işleyenler dedenin önüne gelir, başını yere koyar. Dede, kaç defa vurmak istiyorsa(3-5-7-9) ilan eder ve kızıl erkan üzere gücü yettiği kadar dayağı vurur. Dine imana küfür eden, Allah'a havale edilir ve onun cezasını Allah verecektir.

Hanımını boşama ve katillikte ise, 99 çubuk bir iple bağlanır ve erkan üzere dede bir defa vurur ve 99 defa vurulmuş kabul edilir.

En ağır düşkünlük belden yani namustan düşkünlüktür. Bu durumda sitem çelik saç kızdırılır ve ayağı ile bu kızgın saca bastırılır. Alnına çivili değnek dayanır ve boğazına dolu testi takılır. Dedenin hitabı (talkın) bittikten sonra aşık, üç duazımam söyler. Bu sırada ayağı saçtadır. Biz gerekeni yaptık gerisini Allah'a bıraktık, deriz.

Bu ceza çok eskiden uygulanırdı. Bizim cemaatimizde zina çok ağır cezayı gerektirdiğinden bu suçu kolay kolay kimse işleyemez. Bunun için yakın tarihlerde böyle bir suç işlenmediği için böyle bir ceza uygulanmamıştır.

Kişi düşkünlükten sonra, halkaya oturamaz, hizmet alamaz ve musahibine de aynı ceza uygulanır. Düşkünlükten affedilebilmesi için bir kurban kesmesi gerekir. Halk istemezse bunun kurbanını yemeyebilir. O zaman kurban yemeği dağlara taşlara dökülür ve onu kurtlar, kuşlar yer.

Dedeye, bir kişi, bir sülale, bir köy ve onların çocukları da mürit olabilir. Bunlar isteseler de müritlikten çıkamazlar ancak dede tarafından atılırlar ve düşkün olurlar. Bir kişinin bir sülalenin veya köyün düşkün olmasına 12 erkan ve 17 hizmet sahibi ile görüşerek dede kendisi karar verir.

Düşkünlük süresi 3-5-7-9-12 yıl veya ömür boyu olabilir. Düşkünlük sırasında tarikattaki hizmetler yapılamaz. Düşkünlük süresi bittikten sonra tekrar erkana alınmaları için 12 erkan ve 17 hizmet sahibi ile görüştüğünden sonra dede bu kişinin tarikata alınıp alınmamasına yine kendisi karar verir.

Düşkünlükle ilgili birkaç örnek anlatabilir misiniz?

1963 yılında Ovacık köyünde birisi Sünnilerden dul kadın aldığı, 1969'da Çit köyünde birisi zina yaptığı, Sarısu köyünde birisi kız kaçırdığı için, Kösrelilik köyünde bir kişi oğlunu nişanlısından ayırdığı için oğlu ile birlikte ikisi de düşkün sayılmışlar ve kendilerine verilen cezayı çekmişlerdir.

Bir Alevi kızı Sünni ile evlenirse, bütün aile düşkün sayılır. Şeriatta suç kişiye aittir, oysa tarikatta bir kişi suç işlerse ailenin tamamı suçlu sayılır ve düşkün olur.

Bir kişinin işlediği suçtan dolayı bütün ailenin suçlu sayılması sizce doğru mudur?

Bir kişi suç işlediğinde bunu takip edecek polis, jandarma, kanun, savcı ve hakim gibi çeşitli makam ve görevliler mevcuttur. Tarikatta ise kişi ikrar vererek eline, diline, beline sahip olacağına söz vermiştir. Düşenin ıslahı için ailesi de düşkün sayılmalı ki, diğer suç işlemek isteyen kişilere ibret olsun.

Çubuktaki alevi cemaatı arasında suç işleme oranı nedir?

Alevi cemaati içinde suç işleme oranı son derece düşüktür. 1994-1995 yıllarında Çubuk'ta vergi iadesi sahtekarlığından Sünnilerden 80-90 kişi 3'er ay hapis cezasına çarptırıldılar ve Çubuktaki Hapishane doldu-taştı. Yetkililer, mahkumları nerede yatıracaklarını şaşırıldılar. Bunlar arasında bir tek bile Alevi yoktu. Çünkü bunu yapan Alevi, sahtekar olarak görüleceği için aramızda barınamayacağını düşünerek bu işe teşebbüs edememiştir.

Cem evi nedir?

Biz ona daha çok **dergahevi** veya **gülhane** deriz, halk ise cemevi der. Burada tarikat ahkamlarını yerine getirilir.

Her Alevi köyünde cemevi var mı?

Eskiden her Alevi köyünde cemevi yoktu ve cem törenleri bazı evlerde yapılırdı. Bugün hemen her Alevi köyünde cemevi bulunmaktadır.

Cemevi veya dergah, cami karşılığı mıdır, yoksa ikisinin görevleri farklı mıdır?

Cami ibadet edilen, Cemevi ise tarikat usul ve kuralların uygulandığı yerdir. İkinin fonksiyonları farklıdır. Şöyle ki, camiye zina, hırsızlık vb. kötülükleri yapanlar da girer. Burada bir kontrol yoktur. Oysa dergaha eline, diline, beline sahip olan ve 4 kapıyı (Őariat, tarikat, marifet ve hakikat) tamam eden girer. Bir başka söyleyişle ikrar veren kişiler girer.

Dergahta yapılan törenler hakkında bilgi verir misiniz?

Dergahta yapılan törenler, **Görgü ayini** ve **Erkan ayini** olmak üzere ikiye ayrılır.

Görgü Ayini

İkrar verenler yani talip olanlar, bir yıllık yaptıklarının hesabını verirler. Her köyde gözcü, bütün talipleri bir yıl boyunca takip eder ve kimin ne yaptığını bilir. Görgü ayinine gelmeden önce sorunları olanlar bir evde toplanır ve kendi aralarında sorunları  zelmeye çalışırlar. Eğer  z lemezse dede olaya müdahale eder ve onları muhakeme ederek, rızalaştırmaya çalışır. Eğer rızalaşmazlarsa onlara gün verir ve tekrar biraraya gelerek sorunlarını  zelmelerini ister.

Görgü için talipler, boy abdesti alarak dergaha gelirler.  nce 5 kişi kırklar meydanına gelerek görülüp sorulurlar. Bunların 3'  erkek, 2'si kadındır. Erkekler; Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Cebrail'i temsil ederler. Kadınlar ise Hz. Hatice ile Hz. Fatma'yı temsil eder. Sonra sırasıyla erkekler ve sonra kadınlar yaş sırasına göre halkaya gelerek sinisaf olup görgüden geçerler.

Eğer vakit varsa dede tek tek yoksa safın başında bulunanlara söz verir ve incinen varsa incindiği konuyu dile getirmesini ister. Őikayet varsa taraflar dinlenir ve yargılanır, sonra birbirleriyle helalleştirilmeye çalışılır.

Görgü bittikten sonra dede, dini telkin ve irşatta bulunur. Ayrıca Ehl-i Beyt'in itikadı ile ilgili açıklama ve nasihatlar da bulunur. Kur'an okunur, dede gülbank çeker. Bu cemde kurban kesilmez, evden getirilen lokmalar yenilir ve toplantı dağılır.

Görgü ceminde dürüst olan, olmayan seçilir ve dürüst olanlar Abdal Musa(erkani ayinine)cemine katılırlar. Dürüst olmayanlar bu ceme gelemmez, gelse de zaten kabul edilmezler.

Erkan Ayini

Erkan ayinleri dergahta, genellikle kurban kesilerek yapılır. Buna kurban ayini de denilmektedir.

Alevilikte her fert, üç sebeple kurban keser: 1. Hz. Ali'ye talip olduğunu ispat etmek için 2. Hz. Hüseyin'e yol oğlu olduğu için 3. İbrahim Halilullah'a millet olduğunu ispat etmek için kurban keser.

Başlıca erkan ayinlerimiz şunlardır:

- a) a) a) Abdal Musa kurbanı
- b) b) b) Kızıl Deli kurbanı
- c) c) c) Musahip kurbanı
- d) d) d) Dar kurbanı
- e) e) e) Muharrem kurbanı

Abdal Musa Kurbanı

Buna birlik kurbanı da denir. Yukarıda da konu edildiği gibi bu kurbanı görgü ayininde aklananlar gelebilir. Abdal Musa Kurbanı, her yıl ocak ayının birinden itibaren kesilebilir. Bu, yıllık tarikat toplantılarının ilkidir, bir bakıma cem törenlerin başladığını gösterir. Köylüyü birliğe, beraberliğe davet anlamı taşır. Bu kurbanın masrafı, cem törenine katılanlardan eşit şekilde bölünerek karşılanır.

Musahip Kurbanı

Esas Aleviliğe giriş musahiplikle gerçekleşir. Musahip olmak için evli olmak şarttır. Bunun için cem töreni yapılması gerekir. Musahip olmak isteyenler dededen gün alırlar ve kurbanı dedenin nezaretinde cemde keserler. Bu ceme ancak musahibi olanlar katılabilir, diğerleri ceme alınmaz.

Muharrem (Aşure) kurbanı

Bu kurban, Muharrem ayının onundan sonra kesilir. Tören yeşillik bir alanda yapılabileceği gibi, cemevinde de yapılabilir. Önce Muharrem için alınan kurbanlar tekbirlerdir. Eğer dışarıda kesilirse aynı cemevindeki gibi ortaya alınır. Dede: "Bu şahsı nice bilirsiniz, bunun kurbanı yenilebilir mi?" diye sorar. Eğer kusuru yoksa "Allah işini rast getirsin, Allah kabul etsin" derlerse, o kişinin kusursuz ve salih bir kişi olduğu anlaşılır ve hizmeti yerine getirilerek kurbanı kesilir.

Kızıldeli Kurbanı

Tarikatın mührü, yıllık tarikat törenlerinin bittiğini gösterir. Her zaman kesilebilir genellikle bu tören her yıl mayıs ayında yapılır.

Dar Kurbanı

Aileden bir kişinin vefatı üzerine cenazenin 52. gecesinden sonra kesilir. Maddi durumu iyi olan aile, tek başına kendisi kesebildiği gibi, maddi durumu zayıf olan aileler birleşerek hepsi bir kurban da kesebilirler. Ölen kişi için dar kurbanı kesme öncelikle akrabalarına düşer, eğer akrabalarının durumu zayıfsa musahibi onun için kurban keser. O da yapamazsa dede, taliplerinden birisine bu hizmeti yaptırır.

Esasen bir kişinin ölümünden sonra 6 defa kurban kesilir:

1. Bir kişi ölürse o gün, cenaze yıkanmadan kurban kesilir, gömüldükten sonra cenaze törenine katılanlar bunu yerler.

Bir yakını ölen kişi üzüntülü anında kurbanı nasıl kesebilir veya kestirebilir?

Mesela benim bir yakınım öldüğünü düşünün, bu kurbanın kesildiğinden benim haberim bile olmaz, yakınlarım benim namıma bu işi yaptırırlar. Akşam ise komşular evlerinde yemek hazırlayıp gelirler ve yemeği cenaze evinde birlikte yerler.

2. Üç gün sonra bir kurban daha kesilir; eş dost, konum-komşu çağrılır Kur'an okunur ve bu kurbandan yapılan yemek birlikte yenir.

3. Yedi gün sonra yedi ekmeği verilir ve kurban kesilir. Önce Kuran okunur ve ev sahibi ile birlikte yenir.

4. Kırk gün sonra evde Kuran ve özellikle Yasin suresi okunur. O gün bir kurban daha kesilir ve birlikte yenir.

5. Elliikinci gün cenazenin eklem yerleri birbirinden ayrılır. Bunun için o geceye ait olan Ayet-i Kerimeler ve duazimamlar okunur, kurban kesilir ve birlikte yenir.

6. Dar Kurbanı kesilir.

Muharrem kurbanı ile adak kurbanı cemevi dışında da kesilebilir. Diğer kurbanlar cemevinde kesilmek zorundadır.

Kurban kesilirken dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

Kanın yere akıtılmaması, kemiklerin eklem yerlerinden kesilmesi ve kurban artıklarının toprağa gömülmesi gerekir. Musahip kurbanında bu daha titizlikle yerine getirilir. Kurbanın kemik, üreme organları, bağırsak vb. artıkları deriye sarılarak derince açılan bir çukura gömülür. Bunun sebebi, musahipliğin kutsal sayılmasındandır. Diğer kurbanlarda bu titizlik gösterilmez ve genellikle deri dedeye verilir.

Kurban kesildikten sonra et kemiğinden ayrılır, lokma olarak pilavla birlikte sofraya gelir. Kurban eti dergahta birlikte yenmezse eşit olarak pay edilip dağıtılır.

Dolu nedir?

Kadehin içindeki içkiye dolu denir. Peygamberimiz Sirtetülmüntehada iken kendisine süt, bal, elma ve bir salkım üzüm verilir. Orada Selman-ı Farisi hazır bulunur. Üzümü peygamberimiz Selman'a verdi, Selman onu keşkülün (poşet) içine koyarak kırklar cemine getirdi. İşte Peygamberimiz bu üzümün bir tanesini alarak parmağıyla sıkıp bir sürahi üzüm suyu meydana getirdi. İşte bir bardak içindeki üzüm suyu bu doluyu temsil etmektedir. Bu peygamberimizin mucizelerindendir. Kırklar bunu sıra ile içmişlerdir.

Dergahtaki cem törenlerinde içki içilir mi?

Bizim çocukluğumuzda dedeler ve cemaat dışarıda içip gelirlermiş. Bana göre dışarıda içip gelme ile içeride içme arasında bir fark yoktur. Bunun için ben dergaha içkili gelmeyi yasakladım. Biz cem törenlerinde dolu niyetine üzüm suyu içeriz.

Semah nedir?

Kırklar, bu doluyu içtikten sonra Allah ve peygamber aşkından sarhoş olup ayağa kalkıp dönmeye başlarlar. İşte Semah buradan gelmiştir. Kırklar semahı, aynı zamanda bacılar semahı adını da alır. Semahı kadınlar yapar. Bunlar sıradan kişiler değildir. Bunların diğer kadınlardan bir takım farklılıkları bulunması gerekir. Şöyle ki, bunlar ahlaklı, dürüst, hiçbir erkeğin önünden geçmemiş ve iyi geçimli kimselerden seçilir. Ayrıca hayız ve nifastan kesilmiş olmaları gerekir.

Nevruz, Hıdrellezin, sizce önemi nedir?

21 Martta Sultan Nevruz, deriz. Komşular birbirine gelir-giderler. Büyük topluluk olmaz, söz sohbet yapılır, kurban kesilmez.

Hıdrellez 6 Mayıs ise yıl değişimi, Aleviliğin yılbaşı sayılır. Bu tarihte şenlik yapılır Sünni-Alevi herkes gelir. Kurbanlar kesilir, aşıklar söyler, dedeler dua eder, birlikte yenir-içilir.

Türkiye’de bazı Aleviler namazımız kılınmış orucumuz tutulmuştur, diyorlar. Sizin bu konudaki görüşleriniz nedir?

İslamın şartı bizim için de geçerlidir. Herkes ibadetinden kendisi sorumludur, namaz kılınmadan kılınmış olmaz. Kaldı ki, Hz. Ali efendimiz namaz kılarken şehit edilmiştir, Ayrıca Hz. Hüseyin Kerbela’da, düşmanları yanına yaklaştığında onlara önce müsaade edin namazımı eda edeyim, ondan sonra dövüşürüz, demiştir. Önce namazını kılmış ve sonra düşmanlarıyla savaşmış ve bu savaşta 72 arkadaşı ile birlikte şehit düşmüştür.

Ankara’da bundan birkaç sene önce yüksek tahsilli ve kültürlü bir dede ile bu konuları tartıştık. Adı geçen dede, namaz kılmadıklarını ve cünüp olduklarında yıkanmadıklarını, söyledi. Ben buna şu cevabı verdim: “Namaz Alevilerde de vardır, çünkü Hz. Ali namazda şehit edilmiştir. Gusül, kişinin helalına yaklaşması veya ihtilam olması sonunda yıkanmasıdır. Cünüplük ise kişinin zina yapması sonunda oluşur ve bu yıkanmakla geçmez, ömür boyu devam eder.”

Alevi cemaatında camiye karşı bir soğukluk var, bunun sebebi sizce nedir?

Hz. Ali şehit olacağı gün, kazlar eteğine yapışarak onun camiye gitmemesini istediler, fakat O şehit olacağını biliyordu ve dedi ki; eğer orada şehit olacaksam gideceğim.

Muaviye ve oğlu Yezid, saltanatları döneminde camilerde Ehli Beyte küfür ettirdiler. O günlerde bir Alevi Ehli beyte küfür etse dinden çıkacak, etmese onların kafalarını uçurtuyorlardı. İşte bu sebeple Aleviler camiden uzak kalmıştır.

Alevi köylerinde cami var mı, camiyi siz mi yoksa devlet mi yaptırdı?

Çubuktaki Alevi köylerinin hemen hepsinde cami bulunmaktadır. Köyümüz Kargın Camisinin 700 yıllık bir tarihi vardır. 1972 tarihinde Vakıflar idaresi bize para yardımı yaptı ve Camiyi ben tamir ettirdim. Bu tamirde caminin çatısı yenilendi, mimberi değişti. Bununla birlikte o zamana kadar cami toprak damlı idi. Bu tarihte betonarme yapıldı ve güzelce sıvandı.

Yine bazı Aleviler, orucumuz tutulmuştur, diyorlar. Siz buna ne dersiniz?

Biz de iki oruç vardır. Bunlardan birisi Ramazan Orucu diğeri ise Muharrem Orucudur. Gerçek oruç Muharrem orucu olup bu ayda Ehl-i Beyt'in yası, matemi tutulur.

Muharrem ayında aynayı ters çevirir, ona bakmayız ve tıraş olmayız. Et, soğan ve sarımsak yemeyiz. Gece gündüz su içmeyiz, bunun yerine çorba içer; yoğurt, karpuz, üzüm yeriz. Muharrem orucunu tutmak için akil-baliğ olmak gerekir. Onun için çocuklar oruç tutmazlar. Muharrem muhip olmaktır.

Muharremle ilgili şu beyitleri söylemek isterim.

Evvel günlerinde Muharrem ayında

Cümle muhiblere rahmet saçılır
Bir orucu bin tavaftan afdaldır
Divan-ı baride sevap yazılır

Muharremi muhibe ettiler ferman
Muharremi tutmayanın yoktur derdine ferman
Yaptırsa bir köprü, kesse 150 kurban
Muharremi tutmazsa muhib sayılmaz

Muharremi tutan Güruhu Naci
Yerde insan gökte melek duacı
Muharremi fehmeylese tutsa bir bacı
Cennet-i Alada Huri sayılır

Muharremi tutan muhip, tutmayan Yezit
Oku onun defterini aradan kazıt
Muharremi fehmeylese tutsa bir yezit
O muhipler yanında mihman sayılır

Hateim Nuri hakkına rahmet olsun
Muharremi tamam tutana
Derilse muhibler gelse divana
Cümle kullardan efdal veli sayılır.

Sizin inancınızda zekat var mıdır, zekatı kimlere verirsiniz?

28. 28.

29. 29. Müslüman olduğumuza göre elbette bizde de zekat vardır. Zekat önce akrabalara, sonra mahalle veya köydekilere verilir. Eğer buralarda fakir yoksa ihtiyacı olan herkese verilir

30. 30.

Sizin inançlarınızda hac var mı?

Alevilikte, hem Mekke-Medine haccı hem de Kerbela haccı vardır. Kerbela'da Hz. Hüseyin'in kabri ziyaret edilir. Eğer hac kafilesi oraya uğramazsa ve biz orayı ziyaret edemezsek haccı eksik sayarız. Bizim Kargın köyünde 50-60 arasında haccı bulunmaktadır.

Kur'anın değiştiğine inanır mısınız, Kur'an okumasını bilir misiniz?

Kuran'ın değiştiğine inanmıyoruz, ayet değişmez. Evimizde Kur'an vardır ve Kur'an-ı Kerimi Arapçasından okumasını bilirim.

Ruh göçüne inanır mısınız, yani ölen bir kişinin ruhu bir başka insan veya hayvanla dünyaya tekrar gelir mi?

Babamızdan duyduğumuza göre, Tekkeşin oğullarından Mehmet Dede dünyaya birinci gelişimde at idim, falanca kişi bana çok bindi ve zikkem de falan çayırdaki çakılı, gidin bakın, diyor. Gidip bakıyorlar ve zikkenin orada çakılı olduğunu görüyorlar.

Alevi toplumu tavşan etini niçin yemez?

Tavşan hayız getirmesi nedeniyle kadına benzer. Ayrıca köpek, kedi gibi murdar hayvanlarda olduğu gibi üst dişleri vardır. Oysa eti yenebilen hayvanların üst dişi yoktur, bu nedenle geviş getirirler. Gerek hayız getirmesi ve gerekse geviş getirmemesi nedenleriyle bizim inançlarımıza göre tavşan eti yenmez.

31. 31.

Sizin inancınıza göre horoz kutsal mıdır?

32. 32.

33. 33. Horoz kutsaldır, çünkü Peygamberimizin beyaz horozu vardı. Ayrıca biz Kurban kesmeden önce horoz keseriz. Bu, Kurbanın yolda olduğunu ve kesilmek üzere kurban yerine getirilmekte olduğuna işarettir.

34. 34.

Alevilikte kadınla erkek arasında bir fark var mıdır?

Alevilikte kadınla erkek arasında hiçbir fark yoktur. Erkek kardeş, kadın ise bacıdır.

35. 35.

Alevilikte tek eşlilik mi esastır, bir Alevi birden fazla kadınla evlenebilir mi?

Alevilikte bir kişi kendi zevki için ikinci bir kadınla evlenemez, eğer evlenirse düşkün sayılır. Ancak evlendiği eşinden çocuğu olmuyorsa, eşinin rızası ile neslin devamı için evlenebilir. Fakat, mutlaka eşinin iznini alması gerekir.

Alevi cemaatinde boşanma nasıl karşılanır?

Bizde hanımını boşayan düşkün sayılır. Eğer karısı ihanet ederse onu boşayarak sokağa atamaz. Tarikat erkanına göre karısını bir oda ayıracak, onunla konuşmayacak, beraber olmayacak fakat ölünceye kadar rızasını temin etmek zorundadır.

Hangi sorunlar cemaat içinde çözülür, hangileri mahkemeye intikal eder?

Ölümden başka bütün sorunları cemaat içinde çözeriz. Eğer bir kişi, diğer sorunları mahkemeye götürürse, mahkemenin verdiği cezanın 3-5 katı da cemaatte ceza verilir. Bu konuda 1959 yılında kendi ocağımıza bağlı Ovacık köyünde meydana gelen bir olayı anlatmak isterim: Garip Ali'nin Hasan, Aşık Hüseyin'in oğlunu vurduğunda Hasan hapse girdi. Vurulanın babası Aşık Hüseyin davacı olmadı, onun için Garip Ali, cezasını kabul ettiği için kendisini yola aldık. Suçlu olan Hasan, şeriatın verdiği cezayı çektikten sonra geldi bir de tarikatın verdiği cezayı çektii. Mahkemenin verdiği ceza 12 yıl hapisti. Hapisten çıktıktan sonra biz kendisini düşkün saydık ve 7 sene dergaha almadık. Tarikatın ahkamı ne ise onu yaptık ve sonunda yola aldık.

Mehdi'nin dünyaya geri geleceğine inanır mısınız?

İmam-ı Muhammed Mehdi'nin ölmediğine inanırız. Mehdi bir gün gelecek ve insanları doğru yola davet edecek yola gelmeyenleri zorla yola getirecektir.

Bazı Alevi grupları Atatürk'ü Mehdi olarak kabul ediyorlar. Bu inancı paylaşıyor mısınız?

Atatürk Mehdi olamaz. Mehdi Evlad-ı Resülden olacak, yani Peygamber soyundan gelen bir kimse olmalı. O daha sırdadır, bakalım ne zaman gelecek, gaibi ancak Allah bilir.

Hacı Bektaşî Veli, kimdir?

36.

36.

37. Hacı Bektaşî Veli, Ali evladı, nesli Muhammed'dir. 7. İmam Musa Kazım evlatlarından İbrahim Elmücabin torunu, İbrahim Sani'nin oğlu Hatemden doğmadır. Erenlerin piridir(serçeşme). Erenlerin öncesi Ali, sonuncusu Veli'dir.

Karakazan nedir, açıklar mısınız?

Kırım Tatarlarının Hacı Bektaşî Veli'ye hediye ettikleri kazandır. Bütün törenlerimizde lokma bu kazanda pişirilir. Kazanın kendisi değil, içindeki lokma dualanmış olduğu için Alevilikte kutsal sayılır.

Çubuk Yöresi dışındaki Alevi grupları ile aranızda fark var mıdır, onlardan kız alıp verir misiniz?

Alevi inanç ve erkanı sadece yöreden yöreye değil, köyden köye bile değişmektedir. Bunun sebebi, eğitimsizlik ve bilgisizliktir. Bilgilerimiz sağlam kaynaklara dayanmadığı için herkes ya atalarından ne duydu ise onu söylememekte ya da o konuda herhangi bir bilgisi yoksa kafadan atmaktadır.

Biz çubuk yöresi dışındaki Alevilerle kız alıp veririz. Nitekim Amcamın 9 çocuğundan 6'sı Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden Ankara'ya gelen alevi ailelerin kızları ile evlendiler.

İran Alevi bir devlet, İran'ın inancı ve rejimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

İran'da şeriat var, fakat tarikat yoktur. Ayrıca işlenen suçlara verilen cezalar, adalete uygun değildir.

Alevilikle Bektaşilik arasındaki fark nedir?

Bektaşilik, Hacı Bektaş Veli'nin kurduğu yol değildir. Onun ölümünden sonra gelişmiştir. Bizim Bektaşilikle ilgimiz yoktur, yolumuz ayrıdır. Bektaşilik tahsilli insanların yoludur, geçmişte Alevilerde okuma-yazma bilmeyen dedeler vardı. İşte Alevi dedelerinin yetersizliği nedeniyle Aleviler Bektaşiliğe kaymıştır. Bektaşilikte baba bulunur. Baba, dededen icazet alarak bu görevini yapabilir. Bu icazet 2 sene için geçerlidir. 2 yıl dolduktan sonra babalık görevini yapamaz.

Alevilerle Sünniler Arasında sünnet düğünü, düğün, nikah, cenaze gömme gibi konularda bir fark var mıdır?

Nikah dışında öteki konularda bir fark yoktur. Yalnız bizde nikahı dede kıyar ve gelinle damadın önce ikrarını alır ve sonra nikahlarını kıyar. Eğer daha önce eşlerin ikrarı alınmış ise sadece nikahlarını kıyar. Eğer eşlerin bulunduğu yerde dede yoksa cami imamı da nikah kıyabilir.

Cenaze namazını, dede mi yoksa köyün imamı mı kıldırır? Cenazeyi döşegi ile mi, yoksa kefenle mi gömersiniz?

38. Cenaze şeriat işi olduğu için köyün imamı kıldırır. Cenazeyi kefenle gömeriz.
38.

Size göre Sünniler yezid midir?

39. 39.

40. 40. Yezid, Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin'i Kerbela'da şehit eden kişidir. Hayır Sünniler Yezid değildir.

Alevi-Sünni bütünleşmesi nasıl sağlanabilir?

Alevi-Sünni ayrılığı, esas olarak Yezid'in, Hz. Hüseyin'i şehit ettirmesi ile başlamıştır. Yezid azabı cehennemde çekti veya çekiyor. Allah onu affetti veya affetmedi. Biz bunları bilemiyoruz. Onun için biz, geçmişe değil geleceğe bakmalıyız. Alevi-Sünni ayrılığının ortadan kaldırılabilmesi için bol bol vaaz ve nasihat yapılmalıdır.

Peki bunu kim yapacak?

Herkes kendi toplumuna yapmalıdır, yani diyanette görevli vaiz ve hocalar Sünni cemaata, dedeler ise Alevi cemaatına telkinde bulunmalıdır. Gerek din hocaları ve gerekse dedeler öbür cemaatı, kendi toplumuna düşman göstermemelidir. Bizim dinimiz, dilimiz, vatanımız bir, aynı milletin mensuplarıyız ve kardeşiz. Ben şahsen bunları kendi cemaatıma hemen hemen her toplantıda anlatıyorum.

Sünni bir kişi Alevi olabilir mi?

Sünni bir kişi, Alevi olmak isterse ikrar vermesi gerekir. Eğer ikrarına sahip olursa ömür boyu Alevi olarak kalır. 1949-1950'li yıllarda Atilla adlı bir avukat, ikrar vererek yola girdi, Alevi oldu ve bir kişiyle musahip oldu. Fakat ikrarına sadık kalamadı ve dedelik iddiasında bulundu. Sonunda memleketi terketti ve musahibinin akıbeti de iyi olmadı. O da felç oldu ve öldü. Yine Çubuğun Sarıkoz köyünden Nuh isimli birisi daha Alevi oldu fakat o da ikrarına uymadı ve Alevi olarak kalamadı.

Ayrıca bunun tersi olan yani önce Alevi iken sonradan Sünnileşen bir köyden bahsetmek isterim: **Aşağı Çavındır Köyü** başlangıçta Alevi kökenli iken köylerinin bağlı olduğu ocağın dedesinin kaybolması yüzünden köy Sünnileşmiştir. Timurlenkle Yıldırım Beyazıt arasında yapılan Ankara Savaşı sırasında **Eski Köyde** Dergah Sünniler tarafından basılıyor. Töreni yöneten Hacı Murat evlatlarından Hasan Dede, sır açığa çıktı diye kayboluyor. Çankırı'ya bağlı Hancılılar köyünden birkaç kişi Bursa'ya develerle tuz satmaya gidiyorlar. Tuzu sattıktan sonra oradan giyecek ve ayakkabı getiriyorlar. Gelirken yolda şimdi **Şehitler Köyü** olarak anılan **İnegölün Doma Köyünden** geçerken bir bahçede ihtiyar bir kişiye rastlıyorlar. O kişinin kaybolan Hasan Dede'ye benzediğini kendi aralarında konuşuyorlar. Bunun üzerine yaşlı adama sen kimsin, diye soruyorlar. O bu soruyu niçin sordunuz, diyor. Olayı anlatıyorlar. Bunun üzerine anlattığınız adam benim diyor. Böylece dedeyi 60 yıl sonra görmüş oluyorlar, halbuki adam kaybolduğunda 60 yaşında imiş. İşte bu süre içinde Yukarı Çavındır Köyü Sünnileşmiştir. Dede İsmail Bektaşoğlu bu sülalenin evladıdır.

Sünnilerden kız alıp verir misiniz?

Sünnilerden kız alırız fakat kız vermeyiz, yalnız gelinin ikrar vermesi gerekir. Alevi, Sünni dul kadın da alamaz, alırsa o zaman da düşkün olur ve 3-4 sene yola erkana almayız.

İkrar verdirmek suretiyle Alevi kız, Sünni bir erkekle evlenemez mi?

Bundan yaklaşık 150 yıl önce köyümüzdeki kıtlık sebebiyle Merzifon'a giden bir ailenin dul kızı orada birisiyle evlenir. Bir müddet sonra aile köye geri döner, fakat evlenen kız orada kalır. Bir zaman gelir kız, köye gelerek ailesini ziyaret etmek ister. Törelere göre kız ve ailesi düşkün sayılması gerekir. Bunun üzerine damada ikrar verdirmek suretiyle Alevi cemaatine kabul edilir, böylece kız ve ailesi düşkün olmaktan kurtulur. Damadın adı Osman imiş ve ikrar verdikten sonra Ali Osman adını alır ve köye yerleşir. Kendisine bağ-bahçe ve tarla verilerek cemaat tarafından maddi olarak desteklenir. Şu anda köydeki Ali Osman sülalesi o soydan gelmektedir.

Alevi olmayan köylerle ilişkileriniz nasıl, bu köylerle aranızda bir ihtilaf var mı?

Kızılöz Köyü, Tahta Yazı Köyü, Deliviran ve Aşağı Çavındır köyleri bizimle arazi komşusudurlar. Bu köylerle bugüne kadar hiçbir sorunumuz olmadı, bundan sonra da olmaz. Diğer bölgelerde Alevilerle Sünniler arasındaki ihtilaf ve kavgaları nefretle karşılıyorum. Bu çatışmaların sebebi, siyasetçilerdir. Çubukta bile bazı siyasetçiler Sünni köylerine gittiklerinde en verimli arazileri vaktiyle Aleviler almış Sünnilerin arazileri ise verimsizdir, diyorlar. Bu sözler bize ulaşıyor. Bu gibi düşünceleri doğru bulmuyorum.

Gençlerinizde geleneklerinize karşı ilgi nasıl, özellikle şehirlerde yaşayan gençler, yozlaşmış Alevi geleneklerinden uzaklaşıyor mu?

Çubuktan büyük şehirlere giden gençlerin %80'i geleneklerimize ve kültürümüze sahip çıkıyor, ancak %20'si uzak kalıyor. Bu yozlaşma değil gençler köyden uzak kaldığı için Alevi törelerini öğrenemiyor ve ona göre davranamıyor.

Bu soruların cevapları dışında, söylemek istediğiniz veya ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

1997 yılı Haziran ayında Ovacık Köyü Muharrem törenlerinde, ben Hz. Adem ile Nuh Peygamberin tufana tutulması ve inananların bu gemiye sığınmasından ve 5 vakit namazdan bahsettim. Bunun üzerine Çubuk Belediye Başkanı, söz alarak bir konuşma yaptı ve şunları söyledi: “Eğer Alevilik bu ise burada ilan ediyorum ki, ben Aleviyim”

SONUÇ

Dede Kuzukıran, ilkokul mezunu olmasına rağmen kendisini yetiştirmiştir. Bu sebeple konusuna hakim ve taliplerinin problemlerini çözmekte yetkin bir kişidir. Buna rağmen bilgisinin eksikliğini farkındadır. Bu da onun öğrenmeye açık bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ahmet Kuzukıran, dedeliği bir geçim vasıtası olarak görmemekte dünya işleri ile de uğraşıp geçimini çiftçilikle sağlamaktadır. Eskiden sadece dedelik yaparken, köylerindeki bazı sorunların çözülememesi yüzünden 1999 mahalli seçimlerinde muhtar olarak seçilmiş, şu anda köyün sorunları ile yetkili ve aktif bir kişi olarak uğraşmaktadır.

Ayrıca cesur ve ileri görüşlü bir dededir. Çünkü daha önce kendisinin yönettiği iki cem törenine yazarın da katılmasına müsaade etmiştir. Bu törenlerden birisi 1988 yılındaki Uluslararası Hacı Bektaş Sempozyumunda bir bildiri olarak sunulmuş ve Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Araştırma Merkezi'nin sonradan bastırıldığı **Bildiriler** kitabında yer almıştır. Diğer ise bu derginin Yaz 98/6 sayısında yayınlanmıştır. Dede, kendi inanç ve kültürlerini dışa açmak ve kendi cemaatleri dışındakilere anlatmak istemektedir. Bu tutum, Sünnilerin Aleviler hakkındaki ön yargılarının yıkılmasına yardımcı olabilir.

Dede, Aleviliğin Müslümanlıktan ayrı bir din olduğu iddialarını reddetmektedir. O Aleviliği İslam dini içinde bir tarikat olarak görmektedir. Nitekim Aleviliği Nazenin Tarikatı olarak tanımlamıştır. Ayrıca görüşmede sorulara verdiği cevaplarda Alevilikten sık sık tarikat olarak söz etmiştir. Bundan başka pir, mürşit, talip gibi tasavvufi terimleri kullanması yukarıdaki savımızı desteklemektedir.

Dede Kuzukıran, cami ile cemevinin farklı fonksiyonlara sahip olduğunu söyleyerek Alevi-Sünni bütünleşmesine olumlu yaklaşımlarda bulunmuştur. Hatta cemevi tabirini de pek kullanmamış, bunun aslının dergah olduğunu, halkın ise buna cemevi dediğini dile getirmiştir. Ayrıca dedenin köyü Kargın'daki caminin 700 yıllık bir tarihe sahip olması da, Çubuk Yöresi Alevilerinde onların Anadolu'ya yerleşmelerinden itibaren caminin ve namazın bulunduğu kanıtı olsa gerektir.

Dede, Alevilerde yaygın olan ve batılı misyonerlerce sonradan kasıtlı olarak Alevi toplumuna sokulduğu iddia edilen “Kur'anın değiştiği” inancını kabul etmemektedir. Ayrıca dedenin namaz, oruç, zekat, hac gibi konulardaki açıklamaları Alevi-Sünni bütünleşmesine katkıda bulunacak niteliktedir.

Sünnet düğünü, nikah töreni ve evlenme, cenaze gömme gibi konularda Çubuk Yöresi Alevileri ile Sünniler arasında hemen hiçbir farklılık bulunmamaktadır. Tek farklılık, Alevilerin nikahta gelinle damada ikrar verdirmeleridir. Bu, Aleviliğin bir tasavvuf yolu ve tarikat olduğunun bir başka kanıtı olsa gerektir.

Alevi-Sünni bütünleşmesinde iki büyük engel bulunduğunu düşünüyoruz. Bunlardan birisi, halen Alevilerin kapalı cemaat yapısını sürdürerek dışarıya açılmak istememeleridir. İkincisi her iki grupta da var olan karşılıklı önyargılardır.

Karşılıklı önyargılar Alevi-Sünni bütünleşmesinde ciddi bir engeldir. Bu önyargıların yıkılması için Alevilerle Sünnilerin birbirlerini yakından tanımaları gerekmektedir. Bunun için **ötekiler** kavramını zihinlerden silerek her iki grubu da içine alacak şekilde Türk toplumu anlamında **biz** demelidir. Birinci sorunun çözümü ikinci sorunun çözülmesine büyük katkı sağlayabilir. Çünkü gizlilik, sürekli olarak merak ve dedikoduyu davet eder. Aleviler cem törenlerinde ibadetin dışında başka bir şey yapmadıklarına göre bunu niçin gizlemek istemektedirler?

Alevilerin, **Hz. Muhammed'i pek fazla anmadıkları, sürekli Hz. Ali'yi öne çıkardıkları** gibi iddialar, Çubuk Yöresi Alevileri için doğru değildir. Çünkü Dede Kuzukıran, gerek görüşmede çeşitli sorulara verdiği cevaplarda ve gerekse Miracla ilgili söylediği deyişte Hz. Muhammed'den sık sık bahsetmiştir.

Çubuk Yöresi Alevileri cem törenlerinde dolu niyetine içki değil üzüm suyu içmektedirler. Bu sonucu sadece dedenin ifadelerinden çıkarmış değiliz. Daha önce katıldığımız iki cem töreninde dolu olarak üzüm suyu içtiklerine bizzat şahit olduk, hatta sunulan doludan biz de içtik.

Alevi topluluklarında güçlü bir sosyal kontrol mevcut olduğu için Alevilerde suç işleme oranı Sünnilere göre daha az olabilir. Çünkü Alevilikte kişi, sadece yasalarla cezalandırılmakla kalmaz aynı zamanda cemaat normları da o kişiye gereken cezayı veriyor. Köylerdeki Aleviler için geçerli olan bu durumu, kentler için genellemenin doğru olmayacağını düşünüyoruz. Çünkü şehir toplumunda, yasaların dışındaki sosyal kontrol mekanizmalarının işlemesi, köylere kıyasla büyük ölçüde azalmaktadır.

Fakirlere yardım konusunda dedenin kendisini görevli sayması; boşanan kadının sokağa atılmayarak evin bir odasında oturmasına izin verilerek ölünceye kadar onun rızkının sağlanması; Alevi cemaatinde çok güçlü bir dayanışmanın varlığını göstermektedir. Boşanan kadının sokağa atılmaması son derece uygar ve ileri bir uygulamadır ve belki de buna hiçbir kültürde rastlanmayabilir. Ancak teorik olarak çok olumlu bulunmasına rağmen bu durumun uygulamada ne kadarının başarılabilirdiğini bilmiyoruz.

Dede, diğer Alevi gruplarında varolan ruh göçü ve dedelerin hastalıkları iyileştirme yeteneklerinin bulunduğu inancını paylaşmaktadır. Bununla ilgili bir olay anlatmış ve amcazadesi Boran dedenin hastalıkları iyileştirdiğini Fevzi Çakmağın kızı ile ilgili bir olayı anlatarak kanıtlamak istemiştir. Aynı dedenin kolunu kızgın kazan suyuna soktuğunu ve ağzına ateşi attığını naklederek, Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki Alevi dedeleri için anlatılan ateşe hakim olup ona hükmetme inancının Kuzukıran Dedelerinde de bulunduğunu ifade etmiştir.

Çubuktaki Alevi cemaati, Türkiye'nin diğer bölgelerinde yaşayan Alevilerle kız alıp vermektedir. Oysa Ege bölgesindeki Tahtacılarla Çepniler birbirinden kız alıp vermezler(Türkdoğan,1995:170). Bu da bize, aynı soydan gelen ve aynı inancı paylaşan Türk Alevi grupları arasına bile ayrılık ve nifakın nasıl sokulmuş olduğunu göstermektedir.

Dede Kuzukıran, diğer Alevilerde olduğu gibi, Atatürk'e son derece bağlı ve ona hayrandır. Nitekim evindeki odalardan birisinde Hz. Ali ve Atatürk'ün çok sayıda resimlerinin bulunmaktadır.

Dede Kuzukıran da diğer Alevi dedeleri gibi Mehdi'nin dünyaya geri gelip insanlığı kurtaracağı inancını paylaşmaktadır.

Nevruz ve Hıdrellez daha çok Batı Anadolu Alevilerinin dinsel törenidir(Bozkurt, 1990:201), Dede Ahmet Kuzukıran'ın ifade ettiği gibi Orta Anadolu Alevileri 21 Martta Sultan Nevruzda kurban kesmezler ve büyük topluluk yapmazlar. Sadece komşular birbirine gelir-giderler ve söz-sohbet yapılır. Oysa Batı Anadolu Alevilerinde cem yapılır, süt pişirilir ve lokma yapılıp dağıtılır. Ayrıca Hz. Ali'nin mevlüdü okunur(Atalay,2000:56).

Görüşmede dikkati çeken hususlardan birisi de,Türkiye'nin laik hukuk düzenine geçtiği 1937 yılından beri hukuk kuralları, dinsel olmamasına rağmen Dede, atalarından öğrendiği şekilde mahkemenin verdiği cezaya **şeriatın verdiği ceza** ifadesini kullanmıştır. Bununla kastedilen, Türkiye Cumhuriyeti Devleti mahkemelerinin verdiği laik hukuka dayalı cezalardır.

KAYNAKLAR

- Akçay, İlhan. Çubuk-Kalender Dede, Ankara,1969.
Atalay, Adil. "Alevilikte Sultan Nevruz", Cem Dergisi, 3.200, sayı: 99:56.
Bozkurt, Fuat. Aleviliğin Toplumsal Boyutları, İstanbul, Tekin Yayınları,1990.
Koçak, Hasan. "Sele Köyü", Aydost Gazetesi, 10.1998:8.
Teberoğlu, Haydar. S. Kalender Veli Velayetnamesi, Ankara, 1998.
Türkdoğan, Orhan. Alevi-Bektaşli Kimliği, İstanbul, Timaş Yayınları,1995.
Yörükan, Y. Ziya. Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar, Ankara, Kültür Bakanlığı HAGEM Yayınları,1998.